

Jak chronimy środowisko – regulacje prawne

Jeśli inwestor nie zastosuje się do procedur oceny oddziaływania na środowisko, jego projekt zostanie odrzucony.

Jakie przepisy chronią przyrodę, gdy realizowane są różne inwestycje?

Polska w ostatnich latach zmieniała prawo tak, by dostosować je do wymogów ochrony środowiska stosowanych we wszystkich krajach Unii Europejskiej. I dlatego do polskiego prawa przeniesiono zasady zawarte w dyrektywach unijnych, a przede wszystkim w:

- dyrektywie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko – dotyczącej oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko,
- dyrektywie siedliskowej – w sprawie ochrony naturalnych siedlisk oraz dzikich zwierząt i roślin (z niej wynika utworzenie sieci Natura 2000),
- dyrektywie ptasiej – w sprawie ochrony dzikich ptaków (również odnosi się do obszarów Natura 2000).

Pierwsza dyrektywa określa kiedy, w jaki sposób i przy jakiego typu inwestycjach inwestor musi przeprowadzić dokładną analizę skutków projektu dla środowiska. To tu zapisana jest konieczność prowadzenia konsultacji na temat inwestycji z lokalną społecznością. W tych przepisach zawarte są też postanowienia, jak i kiedy administracja powinna reagować na wyniki tych konsultacji.

Postanowienia tej dyrektywy zostały przeniesione do polskiego prawa ochrony środowiska. Nazywa się to „oceną oddziaływania na środowisko” (OOŚ). Jest to procedura będąca częścią planowania inwestycji, której musi przestrzegać inwestor w zależności od rodzaju realizowanego przedsięwzięcia.

W ustawie wszystkie inwestycje podzielono na trzy grupy:

- Grupa I – przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, wymagające sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.
- Grupa II – przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, dla których odpowiednie organy administracji stwierdzają obowiązek sporządzenia raportu.
- Grupa III – przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszary sieci Natura 2000.

To, dla jakich inwestycji przeprowadzenie OOŚ jest obowiązkowe, zapisano w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 24 września 2002 roku w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko. Natomiast tego, do jakiej

grupy należy określić inwestycja, można dowiedzieć się w starostwie powiatowym, urzędzie gminy, lub zapytać organizacji ekologicznych.

Nie wystarczy, że inwestor oceni wpływ swojej inwestycji na przyrodę. Musi sporządzić odpowiedni raport (dokument) z wynikami tej oceny. Taki raport musi powstać obowiązkowo w przypadku przedsięwzięć z I grupy. W przypadku dwóch pozostałych decyduje urząd wydający decyzję środowiskową.

Informacje, jakie powinien zawierać raport, zostały wymienione w ustawie Prawo ochrony środowiska. Ważne jest, że powinien uwzględniać oddziaływanie przedsięwzięcia na wszystkie elementy środowiska nie tylko po zakończeniu inwestycji, ale także w czasie budowy.

W raporcie znajdziemy, m.in.:

- opis inwestycji (charakterystykę, warunki wykorzystania terenu, procesy produkcyjne, przewidywane wielkości emisji),
- opis elementów środowiska, które inwestycja może zmienić,
- opis zabytków, jakie istnieją w pobliżu terenów, gdzie będzie prowadzona inwestycja,
- opis wariantów realizacji inwestycji, z uwzględnieniem wariantu najkorzystniejszego dla środowiska,
- określenie możliwego wpływu na środowisko, gdyby nastąpiła awaria przemysłowa,
- uzasadnienie wybranego wariantu (z opisem jego oddziaływania na ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę i powietrze, powierzchnię ziemi, klimat i krajobraz, dobra materialne, zabytki),
- opis przewidywanych działań, które zminimalizują lub zrekompensują wpływ inwestycji na środowisko,
- analizę możliwych konfliktów społecznych związanych z inwestycją,
- propozycje współdziałania ze społecznościami lokalnymi,
- streszczenie raportu w ten sposób, by był on zrozumiały dla wszystkich czytelników, nie tylko dla specjalistów.

Raport musi być zrozumiały między innymi dlatego, by każdy mógł go przeczytać i przedstawić swoje uwagi. Zanim bowiem urząd wyda lub odmówi wydania decyzji środowiskowej musi przedstawić go lokalnej społeczności oraz przeprowadzić z nią konsultacje społeczne. Opowiemy o nich na kolejnych stronach broszury.

Dopiero po zakończeniu procedury OOS inwestor otrzymuje od władz specjalną decyzję, która w języku urzędowym nazywa się „decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia”. Bez niej inwestor nie dostanie pozwolenia na budowę ani innej decyzji wydawanej przez administrację.

Decyzję środowiskową wydają różne organy administracji:

- wojewoda – w przypadku budowy dróg, linii kolejowych, napowietrznych linii elektroenergetycznych, instalacji do przesyłu ropy naftowej, produktów naftowych, substancji chemicznych lub gazu, sztucznych zbiorników wodnych, przedsięwzięć na terenach zamkniętych, przedsięwzięć na obszarach morskich, zmiany lasu niebędącego własnością Skarbu Państwa na użytek rolny,
- starosta – w przypadku scalania, wymiany lub podziału gruntów,
- dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych – w przypadku zmiany lasu, stanowiącego własność Skarbu Państwa na użytek rolny,
- wójt, burmistrz lub prezydent miasta – dla pozostałych rodzajów przedsięwzięć.

Czy to prawda, że inwestor nie może rozpocząć inwestycji zanim nie sprawdzi, w jaki sposób jego przedsięwzięcie wpłynie na środowisko?

Tak, to prawda. Jeśli inwestor stara się o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej i zgodnie z prawem miał przeprowadzić ocenę wpływu inwestycji na środowisko i tego nie zrobił, to jego projekt zostanie odrzucony. Co więcej nawet jeśli już zaczął inwestycję, ale organizacje ekologiczne czy lokalne społeczności wykażą, że nie postępował zgodnie z przepisami, sąd nakaze mu wstrzymanie prac. A Komisja Europejska może wstrzymać finansowanie inwestycji.

Czy na terenach sieci Natura 2000 mogą być prowadzone inwestycje?

Inwestycje mogą być prowadzone na terenach zaliczonych do sieci Natura 2000 jeśli spełniają trzy warunki:

- inwestycja jest niezbędna ze względu na nadrzędny interes publiczny,
- nie ma rozsądnej alternatywy dla wybranego wariantu inwestycji,
- inwestor zapewni kompensację przyrodniczą.

Oznacza to, że inwestor wziął pod uwagę wszystkie możliwe warianty np. przebiegu trasy, zidentyfikował wszystkie miejsca, gdzie mogłyby wystąpić szkody i albo im zapobiega, albo je zrekompensuje w innym miejscu.